

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra pedagogiky a psychologie
Celoživotní vzdělávání

JAK VYPRACOVAT ZÁVĚREČNOU PRÁCI
(PRO PROGRAMY CŽV)

doc. PaedDr. Kamil Janiš, CSc.

2021

Obsah:

Úvod

1. DOPORUČENÝ POSTUP PŘI ZPRACOVÁNÍ ZÁVĚREČNÉ PRÁCE
 1. 1. Volba tématu
 1. 2. Vypracování anotace
 1. 3. Struktura závěrečné práce
 1. 4. Kde seženu odpovídající a další potřebné informace?
 1. 5. O co se mám při zpracování výchovného nebo didaktického projektu opřít?
 1. 6. Jak by měl vypadat tzv. metodický list pro výchovnou činnost?
 1. 7. Co bych neměl/a v práci opomenout, respektive, na co nesmím zapomenout?
 1. 8. Může být obsahem závěrečné práce i výzkumné šetření?
 1. 9. Jak správně citovat?
 1. 10. Jaké jsou nejčastější připomínky k vypracované závěrečné práci?
2. OBHAJOBA ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

Použitá literatura

ÚVOD

Jednou z nedílných součástí dokončení některých programů celoživotního vzdělávání realizovaných na PdF UHK je vytvoření a obhájení závěrečné práce. Záměrem předloženého textu je - prostřednictvím návodných otázek a konkrétních příkladů - napomoci účastníkům programu CŽV tento úkol úspěšně splnit. Závěrečná práce musí splňovat požadavky dané Rozhodnutím děkana č. 10/2021 Pravidla pro zadání závěrečné práce a jejího vypracování (dále jen „Rozhodnutí děkana“).

Cílem závěrečné práce je:

- prokázat schopnost práce s teoretickými poznatky, zvládnout odbornou terminologii a tím prokázat orientaci ve své oblasti profesního zájmu, tj. prokázat dobrou orientaci v odborné literatuře, schopnost kompilovat, zaujmout vlastní názor apod.;
- prokázat schopnost zvládnutí a dodržení formální stránky závěrečné práce;
- prokázat schopnost obhájit si zjištěné a prezentované poznatky,

Pro obor studia *Vychovatel a Pedagog volného času* je vhodné si zvolit nějaký výchovný program. V následující kapitole je přehled doporučených námětů, který však je pouze inspirativní.

Obdobně pro obor studia *Učitele odborného výcviku a učitele praktického vyučování* je na následujících stránkách předložen pro inspiraci soubor didaktických projektů, což však v žádném případě nebrání tomu, aby účastník CŽV si ne zvolil (se souhlasem vedoucího závěrečné práce) jiné, neméně zajímavé téma.

Zdůvodněním hrubého dělení je budoucí volba práce podle celkového zaměření studia odpovídajícího celoživotního studia, kdy je u výše zmiňovaných dvojic preferováno zaměření na výchovnou oblast (výchovná témata) a druhou skupinu, která je více zaměřena na vzdělávací stránku. Neznamená to, že není možná kombinace, případně vypracování závěrečné práce z jiné oblasti.

Vzdělávacím cílem je vybudovat u pedagogů volného času systém kompetencí v oblasti pedagogiky a psychologie pro kvalifikované vykonávání profese – pro úspěšné prognózování, realizaci a evaluaci výchovného procesu. Prohloubit pedagogické a psychologické myšlení o jevech výchovně vzdělávací reality v oblasti výchovy mimo vyučování pro hlubší pochopení příčin, průběhu a následků pedagogických i životních situací a pro kvalifikovanější rozhodování při výchově mladé generace ve volném čase.

Tyto cíle budou realizovány prostřednictvím témat pedagogických disciplín (základů pedagogiky, obecné didaktiky, didaktiky a organizaci volnočasových aktivit, teorii a metodiky zájmového vzdělávání atp.) a psychologie (především vývojové a pedagogické psychologie, sociální psychologie, psychologie osobnosti). Důležité je rovněž přispět k samostatnosti, tvořivosti a flexibilitě v pedagogické práci vychovatele a pedagoga volného času v rámci činnosti výchovného zařízení.

Vzdělávacím cílem je vybudovat u vychovatelů systém kompetencí v oblasti pedagogiky a psychologie pro kvalifikované vykonávání profese – pro úspěšné prognózování, realizaci a evaluaci výchovného procesu. Cílovou skupinou pedagogů, kterým je tento kurz určen, jsou především vychovatelé školských zařízení a další pedagogičtí pracovníci. Dále pak prohloubit pedagogické a psychologické myšlení o jevech výchovně vzdělávací reality v oblasti výchovy mimo vyučování pro hlubší pochopení příčin, průběhu a následků pedagogických i životních situací a pro kvalifikovanější rozhodování při výchově mladé generace ve volném čase. Důležité je rovněž přispět k samostatnosti, tvořivosti a flexibilitě v pedagogické práci vychovatele a pedagoga volného času v rámci činnosti výchovného zařízení.

Vzdělávací cíl vybudovat u učitelů odborného výcviku a učitelů praktického vyučování systém kompetencí v oblasti pedagogiky a psychologie pro kvalifikované vykonávání profese – pro úspěšné prognózování, realizaci a evaluaci výchovně vzdělávacího procesu v odborném výcviku učňů. Prohloubit pedagogické a psychologické myšlení o jevech výchovně vzdělávací reality pro hlubší pochopení příčin, průběhu a následků pedagogických i životních situací a pro kvalifikovanější rozhodování ve výchovně vzdělávací oblasti. Důležité je rovněž přispět k samostatnosti, tvořivosti a flexibilitě v pedagogické práci. Přispět k integraci nových teoretických poznatků se zkušenostmi učitelů odborného výcviku a učitelů praktického vyučování z vlastní praxe.

Z toho lze usoudit, že někteří budou koncipovat výchovný projekt (případně koncipovat práci směrem k výchovným oblastem činnosti pedagogických pracovníků), další pak didaktický projekt.

Závěrečné práce rozeznáváme:

- a) teoretické, kdy převládá kompilace, sumarizace, zhodnocení konkrétních a následně zevšeobecněných zkušeností z praxe;
- b) teoreticko-empirické, kdy dochází k propojení teorie s realizovaným empirickým šetřením (výzkumem, průzkumem apod.);
- c) pedagogický projekt, kdy se jedná o koncipování projektu, následné realizace a celkového hodnocení.

Cílem předloženého studijního materiálu je:

- Uspořádat svou závěrečnou práci v intencích předepsaných požadavků aby vyhovovala požadavkům kladených na práce obdobného charakteru, a to jak po formální, tak i po obsahové stránce.
- Současně by mělo dojít k přehledu v základních zdrojích ke zvolenému tématu, a to včetně vyhledávání odpovídajících zdrojů.
- Budete schopni odpovídajícím způsobem prezentovat vlastní poznatky, zejména metodické povahy.

Při závěrečné úpravě je nutné vycházet z Rozhodnutí děkana a přizpůsobit k závěrečné práci v rámci doplňujícího pedagogického studia, tzn. místo diplomové, závěrečné apod. napsat pouze

Závěrečná práce.

1. DOPORUČENÝ POSTUP PŘI ZPRACOVÁNÍ ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

Prvním krokem je rozhodnutí o obsahu /tématu závěrečné práce. Je důležité si zvolit téma, a to co nejvíce originální, ale zároveň takové, kterému autor práce sám nejvíce rozumí.

V reálu se může stát (a není to výjimkou), že dva (případně i více autorů) si zvolí shodné nebo vzájemně velice blízké téma. Takový případ nevádí, protože každý z autorů vychází z vlastních zkušeností, ze znalosti jiného prostředí apod. Některá teoretická východiska sice mohou být velice blízká, v mnoha případech i totožná, ale jejich uplatnění v dalším textu se může lišit. V každém případě však bude odlišná praktická část, a to včetně vlastních zkušeností.

1.1 Volba tématu

Na počátku nemají účastníci CŽV zpravidla zkušenost se zpracováním rozsáhlejšího písemného textu. Přičemž vypracování závěrečné práce je nedílnou součástí úspěšného ukončení studia.

Vzhledem k tomu, že studium se zaměřuje na doplnění si pedagogicko-psychologických poznatků nezbytných pro výkon odpovídající profese, je výběr tématu podřízen studované pedagogické profesi.

To znamená, že jednotlivé zaměření konkrétní závěrečné práce musí být v souladu se záměrem a posláním konkrétního programu.

Většinou se jedná o prezentování konkrétního didaktického projektu (obor studia *Učitele odborného výcviku a učitele praktického vyučování*) nebo výchovného projektu (obor studia *Vychovatel a Pedagog volného času*).

Vybrané náměty pro vypracování závěrečné práce

(Poznámka: v závorce je nastíněn i možné rozpracování.)

Náměty pro program Učitel odborného výcviku a učitel praktického vyučování

- Konkretizace didaktické zásady názornosti na střední odborné škole. (Součástí závěrečné práce bude soubor konkrétních autorských ukázek.)
- Využití mezipředmětových vztahů v praktické výuce. (Např. propojení na cizí jazyk, další odborné předměty apod.)
- Vypracování učebního textu, včetně dalších součástí a ověření v praxi. (Např. vypracovat na konkrétní téma učebnicový text, a to včetně dalších nezbytných součástí, jako např. názorné obrázky, tabulky, přehledy, úlohy na procvičování, příklady apod.)
- Uplatnění IT při výuce na střední škole (odborném učilišti apod.).
- Možnosti distanční výuky v odborném výcviku. (Např. uplatnění distančních opor, on-line výuka apod. Zkušenosti a náměty.)
- Uplatnění moderních didaktické techniky při výuce (např. náměty pro interaktivní tabuli, testovací stroje, výukové programy apod.).
- Uplatnění vybraných organizačních forem výuky v odborném výcviku a v praktickém vyučování. (Možnost využití vlastních příkladů z praxe, jako např. využívání skupinové formy práce.)
- Uplatnění vyučovacích modelů v odborném výcviku a praktickém vyučování. (Uvést konkrétní příklady, a to včetně prezentování vlastních poznatků a evaluace.)
- Nejčastěji využívané metody při praktické výuce. (Možnost využití vlastních příkladů z praxe, jako např. párové výuky, individuální apod.)
- Využití vycházek ve školní výuce. (Důraz položit na aktivitu samotných účastníků a na propojení obsahu vycházky na školní výuku. Nezapomenout na ŠVP.)
- Využití exkurzí ve školní výuce. (Důraz položit na aktivitu samotných účastníků a na propojení obsahu vycházky na školní výuku. Nezapomenout na ŠVP.)
- Využití výletů ve školní výuce. (Důraz položit na aktivitu samotných účastníků a na propojení obsahu vycházky na školní výuku. Nezapomenout na ŠVP.)

- Konkrétní příklady uplatnění kreativity v odborném výcviku a praktickém vyučování, a to včetně odpovídajících metodických návodů, vlastních zkušeností apod.
- Konkrétní příklady specifikace klasifikace a hodnocení v odborném výcviku a praktickém vyučování. (Uvést konkrétní příklady, a to včetně vlastních postřehů a evaluace.)
- Příprava učitele odborného výcviku a praktického vyučování na výchovně vzdělávací působení. (Např. prezentace konkrétní přípravy na odborný výcvik a na výuku praktického vyučování a jehož nedílnou součástí bude evaluace).
- Vypracování souboru pracovních listů ke konkrétnímu tématu. (Ke zvolenému tématu vytvořit soubor pracovních listů a realizovat jeho aplikaci v praxi. Nezbytné doplnit o evaluaci uvedených pracovních listů.)
- Příklady z organizace a vedení výuky v odborném výcviku a v praktickém vyučování.
- Modernizace vyučovacího procesu v odborném výcviku a v praktickém vyučování. Návrh modernizace pracoviště. (Např. návrh na nové učební pomůcky.)
- Hospitace jako prostředek sebezdokonalování.
- Zkušenosti z práce asistenta pedagoga (osobního asistenta, školního asistenta).

Náměty pro program Pedagog volného času

- Využití prvků muzeopedagogiky v činnosti školní družiny (klubu). Obdobně lze věnovat pozornost prvkům zážitkové pedagogiky.
- Nabídka a poptávka po naplnění volnočasových aktivit v okolí konkrétní školy.
- Vytvoření podrobnou mapy zařízení pro volný čas v okolí školy (bydliště), a to včetně dalších institucí, sdružení a zájmových organizací.
- Možnosti naplnění pohybových aktivit v okolí bydliště (školy).
- Uplatnění poznatků z pedagogiky zážitku a dalších zážitkových pedagogických aktivit v činnosti školní družiny.
- Uplatnění konkrétních her v prostředí školní družiny (klubu). Důraz položit na podrobný metodický návod. Zvláštnosti mohou být hry mimo školní budovu (např. hřiště, školní zahrada apod.).
- Program kroužku (např. hasičského, sportovního, dramatického apod.) v prostředí vesnice (města).
- Komplexní zpracování (rámcový plán) letního tábora, a to zejména po stránce organizačního zabezpečení a obsahového zaměření.
- Konkrétní zpracování CeTeH pro konkrétní aktivitu. Důraz položit na konkrétní aktivity a podíl samotných účastníků.
- Kurz první pomoci v prostředí školní družiny. (Např. zvládnutí základních úkonů při první pomoci, jako je zlomenina, odřenina, krvácení apod.)

- Možnosti uplatnění IT v činnosti školní družiny.
- Rukodělná činnost v prostředí školní družiny.
- Příprava žáků ve školní družině na vycházku (výlet) v rámci informování ohledně bezpečnosti. (např. věnovat pozornost bezpečnosti při pohybu ve volné přírodě, první pomoc apod.)
- Uskutečnění šetření ohledně zastoupení masmédií ve volném čase dětí (Příspěvek k mediální výchově, případně koncipování programu primární prevence ohledně nomofobie, tzn. závislosti na užívání mobilního telefonu apod.)

Náměty pro Vychovatele

- Zájem o volnočasové aktivity na internátě ze strany ubytovaných žáků. (Např. lze realizovat malé anketní šetření na nabídku a poptávku po volnočasových aktivitách v rámci internátu. Výstupem mohou být náměty pro management zařízení.)
- Znalost Úmluvy o právech dítěte. (např. Komplexní zpracovaná přednáška na dané téma, a to včetně rozličných metodických námětů)
- Koncipování programu primární prevence pro konkrétní školu (případně konkrétní zařízení). (Konkrétně se může jednat například o prevenci záškoláctví, kouření, šikany, drobných krádeží apod.)
- Tematicky zaměřené vycházky v činnosti školní družiny (klubu). Např. vycházky zaměřené na podzim, jaro, stavební slohy ve městě, po stopách významných osobností apod. Hlavní důraz je třeba položit na samotnou aktivitu účastníků. Vztah dané aktivity ke ŠVP.
- Spolupráce školy ve vztahu ke školní družině. (Například spolupráce s rodiči na akcích pořádaných družinou apod.)

1.2. Vypracování anotace

Jednou z prvních podmínek k zadání závěrečné práce do systému, je vypracování anotace, což je podklad k další práci.

Co je anotace: **Anotace** – stručná písemná charakteristika připravované závěrečné práce, prostředí, v kterém se bude realizovat, záměr (cíl), a to včetně předpokládaného výstupu.

Ještě než budete koncipovat anotaci, je zapotřebí oslovit pedagoga, který se stane vaším vedoucím a s nímž budete další postup práce konzultovat.

Co to v praxi znamená?

Znamená to, že si s připraveným návrhem (návrhy) vyhledáte pedagoga, který má k vaší problematice nejbliž, to znamená, zda se jedná o výchovné téma, pedagogické, poradenské, volnočasové, didaktické apod., předložíte mu váš návrh (námět) a sdělíte i postup řešení, praktický výstup apod. Uvědomte si, že ne každý pedagog má dostatečně velkou kapacitu,

která vás může zahrnout. Mnozí vedou další práce, diplomové a bakalářské práce apod. Přesto většina pedagogů je naprosto vstřícná.

Dalším krokem je vypracovat stručnou a jasnou anotaci, kterou následně váš vedoucí práce nahraje do FIS (**F**akultní **I**nformační **S**ystém). Témata jednotlivých prací schvaluje vedoucí katedry nebo jím pověřený pracovník.

Proto je důležité, abyste anotace byla zaslána ve Wordu, přitom se pouze název práce navíc překládá do anglického jazyka.

Nezapomínejte konzultovat průběžně vaši závěrečnou práci!!!

Ukázka možné anotace.

Závěrečná práce se zabývá přípravou a realizací projektu s názvem Cesta kolem světa v prostředí školní družiny. Součástí práce je soubor metodických námětů, které byly nedílnou součástí realizace.

1.3. Struktura závěrečné práce

Závěrečná práce má zpravidla následující strukturu:

- **Úvod** zahrnuje např. aktuálnost zvolené problematiky, dosavadní stav dané problematiky, lze použít statistické údaje apod., případně osobní zkušenost, vztah apod. Úvod může zahrnovat i předem schválenou anotaci a hlavně je nutné v úvodu formulovat cíl (záměr, poslání) závěrečné práce, stejně tak „naznačit“ i celkovou strukturu. (max. 2 strany)
Už v této fázi dochází ke shromažďování podkladových materiálů.
- **Vlastní text**, se skládá zpravidla ze dvou částí, a to:
Teoretické - Zahrnuje ukotvení prezentované problematiky v odborné literatuře, nadefinování pojmů a kritický vlastní postoj, dostupnost a vhodnost služeb, případně použité metody atd.)
Pozor! Nejde jen o kopírování poznatků z internetu, pouhé mechanické opisování, ale o vlastní interpretaci.
Praktické - Zahrnuje přehled metodických námětů
- **Závěr** – obsahuje celkové shrnutí, postřehy s náznakem na další zajímavé oblasti případného zkoumání, uplatnění v praxi, reakce žáků apod.
- **Přehled použitých informačních zdrojů**, důležitá je správná citace podle ČSN (doporučeno použít rozhodnutí děkana).
- **Přílohy**

1.4. Kde seženu odpovídající a další potřebné informace?

Univerzitní knihovna poskytuje v rámci svých služeb *Rešeršní a informační služby* tzv. rešerše což je přehled (seznam) dostupných informací (zdrojů) ke konkrétní problematice.

Dalším zdrojem informací, kromě „klasických“ knih jsou také e-zdroje.

Navíc ke zvoleným klíčovým pojmům si lze nechat udělat v oddělení univerzitní knihovny rešerši.

A kdyby náhodou i toto se jevilo málo, pak cca 100m od budovy A se nachází Státní vědecká knihovna v Hradci Králové.

1.5. O co se mám, při zpracování výchovného nebo didaktického projektu, hlavně opřít?

Při zpracování projektu je nezbytné vycházet ze znalostí z obecné a oborové didaktiky např. z publikace:

- ČAPEK, R. *Moderní didaktika. Lexikon výukových a hodnotících metod*. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-247-3450-7.
- JANIŠ, K. *Obecná didaktika – vybraná témata*. 5. vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 2012. ISBN 978-80-7436-224-9.
- JANIŠ, K. st., LOUDOVÁ, I. *Obecná didaktika (vybraná témata)*. Ústí nad Orlicí: OFTIS. 2016. 104 s. ISBN 978-80-7405-383-2.
- MAZAČOVÁ, N. *Vybrané problémy obecné didaktiky*. Praha: UK PdF, 2014. ISBN 978-80-77-2.
- OBST, O. *Obecná didaktika*. 2. vydání. Olomouc: UP, 2017. ISBN 978-0-244-5141-1.
- ZORMANOVÁ, L. *Výukové metody v pedagogice. S praktickými ukázkami*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4100-0.

Pochopitelně, že v univerzitní knihovně je odstupná celá řada dalších odborných publikací daného zaměření.

1.6. Jak by měl vypadat tzv. metodický list pro výchovnou činnost?

V odborné literatuře, zejména v té, která je zaměřená na metodiku, je popsána celá řada příkladů o tom, co vše má obsahovat metodický list. (Předpokládá se, že největší uplatnění najde v závěrečné práci *Vychovatele a Pedagoga volného času*.)

Ukázka metodického listu:

Název ukázky	Příklad
Cíle aktivity	(kognitivní, afektivní a motorické cíle)
Cílové zaměření aktivity	Rozvoj jemné motoriky, estetická výchova.
Cílová skupina	Děti ve školní družině, případně mládež 15 – 18 let apod.

Uplatnění organizační formy (forem)	Práce ve skupinách, práce ve dvojicích.
Použité metody	Vyprávění, brainstorming, inscenační metoda.
Časový rozvrh	
Pomůcky	Nůžky, papír, tabule.
Podrobný popis aktivity	Upozornit na kritická (problematická, riziková apod.) místa.
Způsob evaluace (hodnocení)	Dotazník, test, výrobek apod.
Vlastní zkušenost a náměty na zlepšení	

V rámci didaktického projektu (nejčastěji v podobě přípravy na daný počet vyučovacích hodin) je možné využít například:

(V závěrečné práci nemusí být reagováno na všechny body. Jedná se pouze o inspiraci.)

ŠVP a kompetence (Po seznámení se s konkrétním ŠVP se zaměřte na profil absolventa a nadefinované kompetence. Z konkrétního ŠVP (na škole kde pracujete) si vypíšete jednotlivé kompetence a rozpracujete zvolené téma podle jednotlivých kompetencí. U zpracování didaktického projektu je téměř nezbytné vycházet z konkrétního školního vzdělávacího programu (ŠVP) a konkretizovat v samotné práci např. prezentovaného kompetence. Odpovídající pasáž ze ŠVP, a to včetně kompetencí mohou do práce překopírovat.

Motivace (Vypracujte několik konkrétních námětů, který poslouží jako motivace k danému obsahu. Může se jednat o ukázkou z historie, doplňovačka, křížovka, skládačka apod.)

Problémová výuka (Vyberte v obsahu vaší výuky téma, která by se dala realizovat problémovým přístupem a následně, realizujte.)

Projektová výuka (Na základě podrobné znalosti plánu výuky realizované v prostředí školy, koncipujte konkrétní projekt, a to zejména pro daný ročník.)

Organizační forma výuky (Např. **skupinová forma práce**- vytvořte podrobný soubor požadavků a úkolů pro práci ve skupinách. Nezapomeňte na podobné definování požadovaného výstupu. Dbejte na zapojení všech členů skupiny do práce; **párová výuka** - uplatněte přednosti párové výuky, na vaše konkrétní téma apod.)

Exkurze (Zpracujte přípravu na exkurzi se zvláštním důrazem na podíl samotných žáků na samotném průběhu, zejména jejich podíl na přípravné fázi a hodnotící. Exkurzi realizujte a proveďte vyhodnocení.)

Mezipředmětové vztahy Zvolené téma „propojte“ s obsahem dalších vyučovacích předmětů (a to minimálně na 3 vyučovací předměty). Zvláštní pozornost věnujte k prezentování konkrétní ukázkou v propojení na cizí jazyk.

Aktivizační metoda (K danému tématu zvolte některou z aktivizačních metod, kterou následně realizujete v rámci tématu. Zvláštní pozornost věnujte podílu samotných žáků na zvolené aktivitě.)

Pracovní list (Vypracujte pracovní list na konkrétní téma, který bude určen samotným žákům. Součástí pracovního listu bude i ukázka očekávaného výstupu.)

Učební text (Ke konkrétnímu obsahu zpracujte učební text (nutno respektovat všechny požadavky, které jsou na učební text kladeny). Konkrétní učební text ověřte v praxi a uskutečňte jeho evaluaci.)

Učební model (Vypracujte konkrétní model (ukázku, program apod.) Popište konkrétní příklady uplatnění modelů při výuce a výcviku.)

Uplatnění didaktické zásady názornosti (Zvolte si libovolné téma z vašeho oboru a využijte pro uplatnění didaktické zásady názornosti např. Power pointové prezentace. Zamyslete i nad jinými možnostmi uplatnění zásady názornosti a případného využití samotných žáků, např. vytvoření prezentace za domácí úkol apod.). Uveďte konkrétní příklady.)

Bloomova taxonomie (Zvolte si libovolný obsah a aplikujte na dané téma všechny příklady podle tzv. Bloomovy taxonomie. Předpokladem je úspěšné ověření v praxi.)

Mentální mapa (Zvolte si libovolné téma a na základě analýzy obsahu sestavte mentální mapu, která bude zachycovat (graficky) vztahy mezi jednotlivými pojmy apod.)

Test (Vytvořte test s alternativním výběrem odpovědi a vypracujte jej ke konkrétnímu obsahu. Vypracujte k danému testu i přehled správných odpovědí a hodnotící tabulku (tzn. uveďte, jaký počet správných odpovědí odpovídá danému hodnocení).

Domácí příprava / úkol. (Zvolte pro žáky zajímavé téma, které by mohlo být žákům uloženo jako domácí úkol.)

Evaluace (Navrhněte evaluační dotazník a uplatněte v praxi.)

1.7. Co bych neměl/a v práci opomenout, respektive, na co nesmím zapomenout?

Na co si mám dát pozor V každém případě nelze předpokládat, že na sepsání závěrečné práce stačí sednout jeden víkend, případně prokázat schopnosti kopírování práce z různých již vytvořených prací atd. V takovém případě stačí upozornit na fakt, že nejen diplomové a bakalářské práce procházejí systémem na kontrolu plagiátorství (!).

1.8. Může být obsahem závěrečné práce i výzkumné šetření?

Pochopitelně, že některé závěrečné práce se mohou týkat výzkumného šetření zaměřeného na konkrétní výchovný problém, uplatnění vybraných metod, případně technických pomůcek atd. Zvláštní kapitolou mohou být průzkumy ke konkrétnímu projevu rizikového chování jako prostředku při koncipování programu primární prevence. Každé šetření nemůže být nahodile zpracovaný dotazník a následné shrnutí získaných dat.

Takto zaměřené závěrečné práce vyžadují určité znalosti z oblasti výzkumných metod.

1.9. Jak správně citovat?

Při psaní odkazů je nezbytné se předem seznámit se s Rozhodnutím děkana. Přesto je možné uvést několik obecných zásad.

- Budeme-li uvádět autora, tak v celé práci musí být zachován jednotný vzor. Například: NOVÁK, Josef, nebo NOVÁK, J.
- Použijeme-li nějaký příklad, obrázek, schéma, graf apod., vše je nutné ocitovat, tzn. odkud byl daný příklad převzat.
- V případě, že daný námět, náčrtek, obrázek atd., jsou produktem autora, opětovně je nutno tuto skutečnost uvést.
- Jsou-li v práci (zejména u pedagogů volného času, případně vychovatelů) prezentovány vlastní fotografie, je důležité danou skutečnost uvést (např. foto archiv autora).
- Jsou-li na fotografii děti, je nezbytné uvést, že jedná se o fotografii autora, který vlastní autor práce, a to včetně souhlasu rodičů prezentovaných dětí.
- Nezapomenout všechny zdroje uvést v závěru práce. (Použitá a doporučená literatura.) Nezapomenout, že se literatura uspořádává podle abecedy.

Vzhledem k tomu, že závěrečné práce procházejí kontrolou na plagiátorství, je nezbytné vše co v práci použijeme správně ocitovat (viz odpovídající rozhodnutí děkana). Existuje několik způsobů odkazů, ale platí jedno zásadní pravidlo, že se musí jedna forma použít v celé práci.

Např. při uvádění jmen se rozhodnout, zda se bude jednat o Nováka Josefa, Nováka, J. nebo jen Nováka.

Obdobně je nutné zvolit jeden způsob prezentování zdrojů, a to buď přímo v textu, nebo pod čarou.

Totéž se týká i v případě použití rozličných ukávek výtvorů, fotografií, obrázků apod. Zde je důležité vždy uvést, zda se jedná o ukávkou převzatou (tzn. konkrétně uvést zdroj), nebo zda se jedná o vlastní výtvor, což je nutné taktéž uvést. V tomto případě musí jít skromnost a přirozených ostých stranou. Není vyloučeno, že se daným výtvozem (námětem) čtenář bude inspirovat.

Ještě jedna poznámka: je zapotřebí odlišit od sebe tzv. přímou citaci (tj. doslovné použití, převzetí myšlenky autora). V takovém případě se musí citovat i strana, z níž je myšlenka převzata. Parafráze představuje nepřímou citaci, kdy autor závěrečné práce vyjadřuje „cizí“ myšlenku vlastními slovy.

1.10. Jaké jsou nejčastější připomínky k vypracované závěrečné práci?

Následující přehled odkazuje na nejčastější připomínky k závěrečné práci. Nespoléhejte na to, že váš vedoucí práce bude práci opravovat, a to např. po gramatické stránce. Je to vaše práce a vedoucí práce určuje pouze směr a podílí se na celkové koncepci. Přesto několik připomínek, které jsou nejčastější a kterým lze i předcházet.

- Byť všichni účastníci studia mají maturitu, objevují se připomínky i v oblasti znalosti českého pravopisu.
- Práce zahrnuje četné technická chyby (např. různé typy písma, špatné číslování stránek apod.
- Nesoulad mezi stránkováním a obsahem.
- Použitá a doporučená literatura není řazena podle abecedy.
- Odkazy a citace nejsou jednotné a neodpovídají rozhodnutí děkana a ČSN.
- U prezentovaného výzkumného šetření jsou nedostatečně odvozeny závěry (např. komentáře pod jednotlivými tabulkami).
- Některá tvrzení v textu nejsou podložena a pohybují se v rovině jen odhadů a nepotvrzených názorů, to znamená, že se jedná povětšinou o subjektivní pohled.
- Závěrečná práce má vysloveně kompilační charakter, to znamená, že se teoretická část, případně i praktická skládají převážně z převzatých definic, vymezení, příkladů apod.
- Přílohy nemají přímou souvislost s předchozím textem (např. není v předchozím textu odkaz na konkrétní přílohy).
- Nedostatečně je rozpracována metodika (metodický postup) u jednotlivých ukázek.
- Při samotném zpracování nepoužíváme tzv. ichformu, jako například obraty: já jsem, já bych chtěl, v mé práci apod. Příkladem mohou být obraty typu: ve své práci bych chtěl/a, já jsem použil/a apod.

U komentování získaných výsledků realizovaného šetření jsou naprosto nesprávné následující obraty: skoro polovina, více jak polovina, skoro všichni, přibližně, někteří, většina zúčastněných apod.

1. Obhajoba závěrečné práce?

Vypracovanou závěrečnou práci odevzdáváte v kroužkové vazbě, která vám bude po obhajobě vrácena. Proto nemusíte si dělat několik duplikátů.

Vedle úspěšného zvládnutí závěrečné zkoušky z pedagogiky, psychologie a oborové didaktiky, případně metodiky, je zapotřebí obhájit závěrečnou práci. Obhajoba závěrečné práce spočívá v tom, že účastník obhajoby:

- nejdříve sdělí převládající motivy k sepsání práce, v podstatě odpoví na otázku typu: Co jsem chtěl svou prací říci. To znamená, že se snaží prezentovat před komisí obsah, cíl a překvapivě zjištěné své závěrečné práce. Může se jednat o ověřené metodické příklady z praxe, reakce samotných účastníků, poznatky a doporučení ze strany pedagogů v rámci výuky, hodnocení podložená zprávou od výchovného poradce, třídního učitele, vedení školy apod.
- Následně odpovídá na jednotlivé připomínky, které jsou uvedeny v posudku práce. Na obhajobu je vhodné se písemně připravit předem, případně využít Power pointovou prezentaci, případně další podklady k argumentaci.

- K jednotlivým připomínkám je vhodné přistupovat bez emocí, prostě racionálně. Navržené hodnocení je pouze v rovině hodnocení a mnohé ovlivní právě konstruktivní obhajoba.
- Hodnocení závěrečné práce je uvedeno na škále podle všeobecně platné klasifikační stupnice A - F. Vzhledem k tomu, že účastník CŽV průběžně práci konzultuje se svým vedoucím, je malá pravděpodobnost, že práce tzv. „neprojde“.

Vzhledem k tomu, že jsou všechny práce nahrány do fakultního systému, po obhajobě se frekventantovi kurzu exemplář závěrečné práce vrací.

Použitá literatura:

HOLOUŠOVÁ, D., KROBOTOVÁ, M. *Diplomové a závěrečné práce*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2005. ISBN 80-244-1237-3.

ŠANDEROVÁ, J. *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách*. Praha: Slon, 2005. ISBN 80-86429-40-7.

VONDROUŠOVÁ, J., LAŠEK, J. *Závěrečná práce*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta UHK, 2014. (studijní text)

ZBÍRAL, R. *Příručka psaní seminárních a jiných vysokoškolských odborných prací*. Praha: Linde Praha, 2009. ISBN 978-80-7201-9.